

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Teze bakalářské práce

Jižní Tyrolsko. Kultura a ekonomika německé menšiny na území Itálie.

Olga Ageicheva

© 2016 ČZU v Praze

Jižní Tyrolsko. Kultura a ekonomika německé menšiny na území

Itálie.

South Tyrol. Culture and Economy of German-speaking Minority in Italy

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá postavením německy mluvících obyvatel italské provincie Bolzano (Jižní Tyrolsko) v současné Itálii. Na základě jejich etnicity a historie, kterou jako národnostní skupina prošli, analyzuje složitou cestu, která vedla k jejich současné, poměrně rozsáhlé, autonomii. V praktické části analyzuje nejdůležitější aspekty jejich současného života, především kulturu a ekonomiku a vnímání jejich skupinové identity včetně vymezování se vůči majoritní společnosti v rámci celé Itálie. V této souvislosti práce poukazuje na jejich přínos pro společný stát.

Klíčová slova:

Tyrolsko, Jižní Tyrolsko, Bolzano, (Bozen), Alto Adige, Němci, národnostní menšina, autonomie, etnicita, skupinová identita, životní styl, kultura Jižního Tyrolska, ekonomika Jižního Tyrolska.

Cíl práce

Obečným cílem předkládané bakalářské práce je analyzovat aspekty (historické, demografické, geografické, politické, kulturní a ekonomické), které odlišují život německy mluvících obyvatel Jižního Tyrolska od majoritních obyvatel Itálie a zjistit, jak sami vnímají vlastní etnickou identitu, zda se považují za Italy, Němce, či Tyroláky. Problematika etnických skupin je v současné době předmětem zájmu mnoha společenských disciplín. „*V různých částech světa bylo a je soužití majority a minoritní etnické populace provázáno řadou obtíží, na druhou stranu však často přináší vzájemné obohacení celé společnosti.*“¹

Práce si klade tyto výzkumné otázky:

- 1) Jak různé aspekty ovlivňují etnicitu německy mluvících obyvatel v Jižním Tyrolsku (historické, demografické, geografické, politické, kulturní, ekonomické)?
- 2) Jak se provincie Jižní Tyrolsko odlišuje od ostatní Itálie a Rakouska v ekonomických ukazatelích?
- 3) Jaké politické důsledky má exkluzivní postavení Jižního Tyrolska v italské ekonomice?

Během práce bude ukázáno, jak tento region prošel těžkou cestou k současné situaci. Řešení výzkumných otázek odpovídá, jak region Jižní Tyrolsko dosáhl výjimečných výsledků v mnoha aspektech, a tímto bude tato práce přínosná pro ostatní etnické minority, které by se mohly tímto příkladem inspirovat.

¹ FIALA, P, MAREŠ, M. STRMISKA, M. *Organizace etnických menšin prosazování jejich zájmů*. In: Sborník prací fakulty sociálních studií Brněnské university. Sociologická studia 9, 2003 (online). Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080305095650.pdf>

Metodika práce

Předkládaná práce se skládá z části **teoretické** a **praktické**. Předem nastudovaná teorie z dostupných zdrojů (knižních a internetových) se stala inspirací a podkladem pro výzkum v terénu. V průběhu zkoumání teoretických dat se vyjevila problematika této práce a postupně vznikaly výzkumné otázky. Nalezení odpovědí na tyto otázky vyžadovalo provedení terénního výzkumu, totiž praktické části práce.

Pro praktickou část byla zvolena **kvalitativní metoda**, která spočívá v provedení hloubkových rozhovorů s respondenty a ve vlastním pozorování na místě výzkumu. Tato část není předvedena v práci jako zvláštní kapitola, ale je uvedena zároveň s teoretickou částí: většina kapitol zahrnuje jak teoretický podklad, tak i prakticky zjištěná data a názory respondentů o konkrétní problematice, životní příběhy respondentů a jejich rodin. Dále praktická část zahrnuje analýzu a odvozování výsledků z vlastního pozorování a výzkumu v terénu.

Kvalitativní výzkum, který je zvolen jako hlavní výzkumná metoda, má svoje výhody a omezení.

Výhody jsou následující:

- získává podrobný popis a vhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu, umožňuje prozkoumat problém více „do hloubky“
- zkoumá fenomén v přirozeném prostředí
- umožňuje studovat procesy a navrhopvat teorie
- hledá lokální příčinné souvislosti.

Nevýhody kvalitativního výzkumu:

- Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí
- Je obtížnější testovat hypotézy a teorie
- Sběr a analýza dat jsou často časově náročné
- Výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem jeho osobními preferencemi

Rozhovory s obyvateli byly realizovány v rámci studijní cesty v roce 2012. Byly vedeny polo strukturovanou formou, tj. byly pokládány předem připravené výzkumné otázky, však respondentům byl umožněn volný prostor pro vyjadřování. V rámci studijní cesty bylo navštíveno hlavní město Bolzano (Bolzen) a okolí, město Merino (Meran) a malá obec severně

od Meranu, Sarentino (Sarnheim), památky, muzea a lidová slavnost v Bolzanu a ve vesničce Sarentino, což přispělo k získání celkového obrazu o místní kultuře.

Celkově bylo osloveno kolem 20 lidí, někteří z nich se vyjadřovali jen krátce, ale hloubkový a více přínosný pro tuto práci rozhovor proběhl s 6 respondenty a členy jejich rodin. Byli zastoupeni jak mladí lidé, převážně studenti univerzity v Bolzanu, též lidé středního věku a pár seniorů z města Sarentino. Studenti, které jsem potkala v Bolzanu pocházeli původem z různých měst a vesnic Jižního Tyrolska například z Brixenu, Brunecku, Luttachu a Sarnsu. Někteří ze studentů studovali na fakultě Umění a Designu, další na fakultě Vědy a Technologie na tří jazykové univerzitě v Bolzanu. Lidé středního věku, s nimiž jsem hovořila, pracují převážně v oblasti služeb a cestovního ruchu a průmyslu. Jedna z nich pěstuje jablka na rodinné farmě. Dva německy mluvící seniory z vesnice Sarentino jsem potkala na nedělní slavnosti, kde hráli a zpívali v tradičních krojích.

Výsledky a diskuze

V případě Jižního Tyrolska se potvrdily názory Ernesta Gellnera analyzované v teoretické části, že národy vznikají v důsledku ekonomického a politického vývoje. V průběhu poválečných let tak vznikl národ „Jižních Tyrolanů“, který zahrnuje německy, ladinsky a italsky mluvící obyvatelstvo. Takovéto pojetí národa odpovídá anglickému „nation“ tj. veškeré obyvatelstvo žijící na jednom území a podléhající stejným zákonům. Tento trend je zcela patrný ve městech, kde se větší počet obyvatel považuje za Jihotyrolany, ale na venkově (především blízko rakouských hranic) přetrvávají určité historicky podmíněné stereotypy, kdy občané, vnímající svoji etnickou identitu jako tyrolskou, se považují za dědice historické země Tyrolsko a domnívají se, že by se obyvatelé tyrolských zemí měli sjednotit pod vládu Rakouska. Tento názor zastává poměrně nově vzniklá radikální strana Svobodné Jižní Tyrolsko, která podněcuje lidi, aby si uvědomovali svoji tyrolskou identitu a zachovávali ji, což je podle ní možné jedině připojením k Rakousku.

Další představu o Jižním Tyrolsku jako o nezávislém státě zastupuje druhá největší strana Nezávislých.

Převažuje však pragmatický názor představitelů Jihotyrolské lidové strany, že pokud italská vláda poskytne Jižnímu Tyrolsku plnou autonomii, vydělá na tom jak provincie, tak celá Itálie. „Naše strana přitom nepočítá s žádným nerealistickým posunováním státních hranic, nebo dokonce s vytvořením samostatného státu“, řekl Lidovým novinám Thomas Widmann,

místopředseda Jihotyrolské lidové strany. Ekonomicky prosperující Jižní Tyrolsko bude dohodnutou částkou přispívat do státního rozpočtu a pomůže tak celé Itálii.²

Příklad Jižního Tyrolska ukazuje, jak ekonomická nezávislost prospívá růstu. Změna v přerozdělování daní od roku 1972, která zavedla, že 90 % z vybraných daní bude zůstat v tomto regionu, silně ovlivnila hospodářský růst, což přispělo k tomu, že se Jižní Tyrolsko stalo nejbohatší provincií v Itálii. V roce 2012 HDP na obyvatele dosahoval 37568 eur. To je 1,47 krát vyšší než je průměr v Itálii a je to poměrně vysoký ukazatel i mezi jednotlivými rakouskými regiony. Jižní Tyrolsko nemá skoro žádné dluhy, má nízkou míru nezaměstnanosti a vysokou průměrnou mzdu, která se přibližuje k průměrné mzdě Rakouska.

Dotazovaní respondenti považují dobrou ekonomickou situaci, vysokou kvalitu života a výhodnou pozici „můstku“ mezi průmyslovým severem Itálie a jihem Rakouska za velkou přednost jejich regionu a z pozorování vyplývá, že tyto faktory hrají neposlední roli v uvědomování si své jihotyrolské identity.

Jižní Tyrolané přirozeně dodržují své tradice. Skoro každý má doma tradiční kroje, které často využívá, zvláště v létě během nedělních slavností, kdy se zpívá, tančí, pije se místní víno a hoduje se. A to nejvíce v malých vesnicích poblíž rakouských hranic. Ve velkých městech se to také slaví, ale ne tak často, stává se to tam víc turistickou atrakcí. Tradiční jídlo se všude jí nejen o svátcích, ale i v každodenním životě. Nelze říci, že obyvatelé tohoto území necítí ve svém životě žádný italský vliv, naopak přebírají příznivé prvky z cizí kultury, což jim dává pocit odlišnosti od Tyrolanů, a proto se většina z nich necítí pouze Tyrolany, ale Jihotyrolany.

Vzhledem k relativně dobrým hospodářským výsledkům jižního Tyrolska a především vzhledem k celkové kvalitě života v této provincii se otázka autonomie Jižního Tyrolska stala marketingovou záležitostí, která je součástí politického boje, ale skutečné odtržení od Itálie není na pořadu dne.

Seznam literatury

ALCOCK, Antony. THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.buergernetz.bz.it/en/downloads/South-Tyrol-Autonomy.pdf>

² Lidové noviny. Jižní Tyrolsko chce svobodu, nejsme Itálie tvrdí. [online] 17.10.2011 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/jizni-tyrolsko-chce-svobodu-nejsme-italie-tvrdi-fu3-/zpravy-svet.aspx?c=A111017_102304_In_zahranici_jv

- A.V. AVILOVA, Yu.D. KVASHNIN. *Italy at the Beginning of the 21st Century*. Moscow, IMEMO, 2015, 152. ISBN 978-5-9535-0428-7
- BAHENSKÝ, F. *Etnicita v historické perspektivě. Prolegomena ke vzniku, vývoji a proměně kolektivní identity*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2010, ISBN 978-80-8712-44-1 (online). Dostupné z: http://eu.avcr.cz/miranda//Pracoviste/Oddeleni_historicke_etnologie/Etnicita_v_historicke_perspektive.pdf
- ČÁP, J. *Tyrolské elegie po 150 letech*. Svitavy, 2001 (soukromý tisk)
- DUNN, Seamus a T FRASER (eds.). *Europe and ethnicity: the first world war and contemporary ethnic conflict*. London: Routledge, c1996. ISBN 04-151-1996-0.
- EWING-MULLIGAN, Mary a Ed MCCARTHY. *Italian wine for dummies*. New York: Hungry Minds, c2001. ISBN 07-645-5355-0.
- FIALA, P., MAREŠ, M., STRMISKO, M. *Organizace etnických menšin prosazování jejich zájmů*. In: Sborník prací fakulty sociálních studií Brněnské university. Sociologická studia 9, 2003 (online). Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080305095650.pdf>
- HOPS, I. *Jižní Tyrolsko*. Ostfildern, Mairs Geographischer Verlag, 2012, ISBN 3-8297-6201-1
- KAISER F. *Jižní Tyrolsko*, Praha: Jan Vašut 2009 ISBN 978-80-7236-694-1
- LOUŽEK, M. Menšinová politika z pohledu teorie veřejné volby. In: CHYTÍLEK, R., MAREŠ, M. (eds.). *Reprezentace zájmů menšin v EU*. Sborník z konference Institutu pro srovnávací politologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy university. Brno, 2005, ISBN 80-7325-087-X
- ALVARO, M, NIJKAMP, P a SARMENTO.M. *Tourism economics: impact analysis*. New York: Physica-Verlag, 2013, viii, 293 p. ISBN 379082724x
- MORAVA, J. *Havlíček v Brixenu*. Praha: Regulus, 1997, ISBN 80-901564-7-9
- ŘEBŘINA, SYLLOVÁ, J. *Právní úprava národností, etnických a jazykových menšin v Itálii, Německu, Rakousku, Švédsku a ve Velké Británii*. Praha: Parlamentní institut 1999. Interní dokument.
- SCHEU, H. CH. *Ochrana národnostních menšin podle mezinárodního práva*. Praha: Karolinum, 1998, ISBN 80-7184-632-5
- STEININGER, Rolf. *South Tyrol A Minority Conflict of the Twentieth Century*. USA: transactions publishers, 2009. ISBN 978-0-7658-0800-4
- WEBER, V., HLAVAČKA, M. VOREL, P., POLÍVKA, M., WIHODA, M., MĚŘÍNKÝ, Z., *Dějiny Rakouska*. Praha: Lidové noviny, 2009, ISBN 978-80-7106-239-4
- WOLF, Stefan. *German Minorities in Europe: Ethnic Identity and Cultural Belonging*. 2001. ISBN 978-1-57181-504-0.